

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Enhed: Sundhedsjura og lægemiddelpolitik

Sagsbeh.: SUMMSB

Sags nr.: 1302452

Dok. Nr.: 1442807

Dato: 06. maj 2014

Omskæring af drenge – anbringender fra Morten Frisch

Overlæge og forsker ved SSI, Morten Frisch, har den 17. januar 2014 henledt SUU's opmærksomhed på sit høringssvar over Sundhedsstyrelsens udkast til vejledning om omskæring af drenge, hvori Morten Frisch giver udtryk for, at omskæring af drenge strider betænkeligt mod såvel sundhedsfaglige argumenter som dansk ret.

Ministeriet er blevet bedt om særligt at kommentere på anbringenderne om det juridiske grundlag for omskæring af drenge.

1. Operativt indgreb

Rituel omskæring af drenge er ikke særskilt reguleret i dansk ret.

Det fremgår af forarbejderne til § 74, stk. 2, i lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed (autorisationsloven), at hvis et indgreb uden terapeutisk formål er mere omfattende end gennembrydning af huden, regnes det for et operativt indgreb i § 74's forstand.

Omskæring – også rituel omskæring uden medicinsk indikation - udgør således et operativt indgreb omfattet af autorisationslovens § 74, stk. 2. I medfør af bestemmelsen er det forbeholdt læger at foretage omskæring. Lægen kan efter autorisationslovens § 18 anvende medhjælp, fx en rabbiner, under forudsætning af behørig instruktion m.v. (se videre under punkt. 2).

2. Brug af medhjælp

Det fremgår af autorisationslovens § 74, at operative indgreb er forbeholdt læger at udføre. Et operativt indgreb er blandt andet defineret ved gennembrud af hud og væv. Det er således forbeholdt læger at udføre omskæring. En læge kan, med få undtagelser, delegere forbeholdt virksomhed, herunder omskæring, til en medhjælp. En læge skal altid udvise omhu og samvittighedsfuldhed i sin virksomhed. Det er nærmere præciseret i Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse og vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt virksomhed), hvordan en autoriseret sundhedsperson, i forbindelse med delegation af opgaver inden for sit forbeholdte virksomhedsområde, lever op til kravet om at udvise omhu og samvittighedsfuldhed.

Sundhedsstyrelsen har i vejledning om omskæring af drenge konkret præciseret, hvordan man udviser omhu og samvittighedsfuldhed, når man foretager omskæring. Af vejledningen fremgår det bl.a., at lægen skal være tilstede under indgrebet, hvis der anvendes medhjælp til indgrebet. Dette er i sig selv en skærpelse.

Sundhedsstyrelsen finder ikke, at omskæring er et indgreb af en sådan karakter, at der ikke kan anvendes medhjælp.

3. Samtykke

Det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at når en læge foretager lægeforbeholdt virksomhed, hvad enten det foretages med et terapeutisk eller et ikke-terapeutisk formål, er der tale om behandling, som defineret i sundhedslovens § 5.

Baggrunden herfor er blandt andet, at autorisationsloven og sundhedsloven supplerer hinanden med hensyn til at sikre, at sundhedspersoners virksomhed udøves forsvarligt (autorisationsloven) og at patienternes retsstilling respekteres (sundhedsloven). Sundhedslovens bestemmelser kan derfor være en forudsætning for, at autorisationslovens bestemmelser finder anvendelse og omvendt. Dette betyder blandt andet, at når en læge udfører operative indgreb er lægen underlagt sundhedsloven og sundhedslovens regler om informeret samtykke finder derfor anvendelse.

Det er således ministeriets opfattelse, at omskæring af drenge er at betragte som en behandling omfattet af sundhedslovens § 5, og at sundhedslovens § 14 om stedfortrædende samtykke finder anvendelse i disse situationer.

Det fremgår af vejledning om omskæring af drenge, hvilke krav der er til information og samtykke. Ministeriet finder denne beskrivelse dækkende.

Sundhedsstyrelsen stiller generelt ikke krav om skriftlig information.

4. Straffelovens § 245a

Justitsministeriet har den 20. januar 2014 henvist til justitsministerens svar af 2. december 2008 på spørgsmål S 531. Her fremgår, at omskæring af drenge ikke er omfattet af straffelovens § 245 a, og at ministeriet ikke er bekendt med retspraksis, der tager stilling til om omskæring af drenge kan straffes efter straffelovens voldsbestemmelser, men at det i den juridiske litteratur synes at være den overvejende opfattelse, at forældre kan give samtykke til omskæring af mindre drenge. Efter Justitsministeriets opfattelse antages omskæring af drenge ikke at være i strid med Børnekonventionens artikel 19. stk. 1, (se nærmere pkt. 5).

5. FN's Børnekonvention

Vedrørende børns rettigheder i forbindelse med rituel omskæring har FN's Børnekonventions artikel 19, stk. 1 og artikel 24, stk. 3, været fremhævet.

Det fremgår af Justitsministeriets spørgsmål nr. S 531, at det efter Justitsministeriets opfattelse ikke kan antages, at det med Børnekonventionens artikel 19, stk. 1, er hensigten at fravige almindelige strafferetlige principper for, hvornår der kan pålægges et strafansvar, herunder principperne for, hvornår der i givet fald kan gives et såkaldt disculperende (straffritagende) samtykke. Efter Justitsministeriets opfattelse er der således ikke grundlag for at antage, at den nævnte

retstilstand vedrørende omskæring af drenge skulle være i strid med Børnekonventionens artikel 19, stk. 1.

Omskæring af drenge uden medicinsk indikation må efter ministeriets opfattelse betragtes som et traditionsbundet ritual, jf. Børnekonventionens artikel 24, stk. 3. For så vidt angår spørgsmålet, om omskæring af drenge er skadeligt for børns sundhed i artikel 24, stk. 3's forstand bemærkes det, at Sundhedsstyrelsen – selv om styrelsen ikke direkte forholder sig til Børnekonventionen i sin undersøgelse – konkluderer, at omskæring af drengebørn ikke er sundhedsfagligt betænkeligt, og at der ikke er sundhedsfagligt grundlag for et forbud.

Efter ministeriets opfattelse må det lægges til grund, at FN's børnekonvention ikke indebærer en pligt til at indføre et generelt forbud mod omskæring af drenge.

Eftersom omskæring af drengebørn efter det oplyste heller ikke generelt er forbudt andre steder i verden, må det efter Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses opfattelse lægges til grund, at andre lande anlægger samme fortolkning.

Børnekonventionen henhører i øvrigt under ministeren for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.

6. Behandlingssted

Sundhedslovgivningen har ikke opsat regler for, under hvilke fysiske forhold et operativt indgreb eller anden lægelig behandling kan finde sted.

Sundhedsstyrelsen stiller generelt ikke krav om, at lægelig behandling som mindre kirurgiske indgreb, kun må ske på lægelige behandlingssteder (klinik eller hospital). Det er omfattet af lægens pligt til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed jf. autorisationslovens § 17. Lægen, der er ansvarlig for indgrebet, er også ansvarlig for de forhold under hvilke indgrebet foretages. Lægen skal tage stilling til, at de fornødne hygiejnemæssige forhold kan iagttages, og om stedets forhold er egnet til den pågældende type lægelig patientbehandling.

Der er således ikke noget sundhedsfagligt til hinder for, at mindre kirurgiske indgreb kan foretages i for eksempel patientens eget hjem, hvis dette i øvrigt ikke strider imod lægens pligt til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed.

Sundhedsstyrelsen har på baggrund af høringssvarene genvurderet den i notatet omtalte forskning, hvor det på baggrund af et systematisk review af 223 publikationer konkluderes, at det kan være foreneligt med færre komplikationer, når omskæringen foretages indenfor barnets første leveuger. Sundhedsstyrelsens kan dog ikke konkludere, at evt. komplikationer kan relateres til et bestemt behandlingssted.

Sundhedsstyrelsen har derfor i vejledningen fjernet anbefalingen af behandlingssted til børn over en vis alder.